

Lausunto

10.11.2022

VN/11583/2022

VN/11583/2022-VM-5

Valtiovarainministeriön lausunto Saavutettavuuskirjasto Celian maksuasetusluonnoksesta

Saavutettavuuskirjasto Celiasta annettu laki (787/2022) tulee voimaan 1.1.2023. Lailla kumotaan voimassa oleva laki näkövammaisten kirjastosta (638/1996). Uuden lain 3 §:n mukaan kirjaston aineistojen välitys- ja lainauspalvelu sekä neuvonta ovat kirjaston asiakkaille maksuttomia. Kirjaston muista suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Näkövammaisten kirjaston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2022 annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1022/2021) on säädetty kirjaston suoritteiden maksullisuudesta. Asetus on voimassa vuoden 2022 loppuun. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on uuden lain perusteella valmisteltu asetusehdotus Saavutettavuuskirjasto Celian suoritteiden maksullisuudesta.

Asetusehdotus sisältää voimaantulosäännöksen lisäksi kolme pykälää: maksuttomat (julkisoikeudelliset) suoritteet (1 §), maksulliset liiketaloudelliset suoritteet (2 §) ja julkisuuslain mukaiset suoritteet (3 §). Asetusehdotuksen mukaan Saavutettavuuskirjasto Celialla ei olisi enää jatkossa maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita.

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n suoritteet (oppimateriaalien muuntopalveluihin liittyvät suoritteet) ehdotetaan siirrettäviksi liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin (asetusehdotuksen 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan, muut tilauksesta tuotetut suoritteet). Muutosta on pidetty tarpeellisena, koska oppimateriaalien muuntopalvelua ei enää voida pitää kirjaston tosiasiallisena yksinoikeutena. Muuntopalveluja voivat tarjota myös muut toimijat. Asetusehdotuksen perustelumuistion mukaan palvelujen tuottamisesta ei kuitenkaan arvioida syntyvän suurta kilpailua, koska kirjaston saamat tuotot ovat viime vuosina olleet marginaaliset. Suoritteen kysynnän ja merkityksen on arvioitu vähentyneen olennaisesti viime vuosina. Siten suoritteen hinta perustuisi perustelumuistion mukaan suoritteen omakustannusarvoon maksuperustelain 7 §:n 2 momentin mukaisesti. Liiketaloudellisen voiton tavoittelemista ei muistion mukaan voida pitää perusteltuna suoritteen luonteen vuoksi. Oppimateriaalien muuntopalveluiden siirto liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin ei lisäisi liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden tuokertymää merkittävästi.

Asetus ehdotetaan olemaan voimassa toistaiseksi. Perustelumuistion mukaan toistaiseksi voimassa olevaa asetusta voidaan pitää perusteltuna, koska asetuksessa ei säädettäisi kiinteistä maksuista, joita tulisi tarkastella määräajoin. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkin seuraisi kirjaston maksutulojen kehitystä ja tarpeen vaatiessa muuttaisi asetusta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavien suoritteiden tulot olisivat vuonna 2023 noin 30 000 euroa. Oppimateriaalien muuntopalveluista ei ole saatu tuloja vuonna 2020 tuloja ja vuonna 2021 tulot olivat reilu 200 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön asetusluonnoksesta Saavutettavuuskirjasto Celian maksullisista suoritteista. Pyydettyä lausuntoon valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Valtiovarainministeriön näkemys

Opintomateriaalien muuntopalveluiden hinnoittelusta

Asetusehdotuksen mukaan oppimateriaalien muuntopalvelut olisivat jatkossa liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita, koska muuntopalveluja voivat tuottaa Saavutettavuuskirjasto Celian lisäksi myös muut markkinoilla toimivat toimijat. Asetusehdotuksen perustelumuistion mukaan oppimateriaalien muuntopalveluista perittäisiin valtion maksuperustelain 7 §:n 2 momentin perusteella omakustannusarvoon perustuva maksu, ei liiketaloudellisesti hinnoiteltava maksu.

Valtion maksuperustelain (150/1992) 7 §:n 2 momentin mukaan jos viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus 1 momentissa tarkoitetun suoritteen tuottamiseen, saadaan suoritteesta perittävä hinta määrätä myös niin, että se vastaa suoritteen omakustannusarvoa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan Saavutettavuuskirjasto Celiällä ei ole maksuperustelain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua tosiasiallista yksinoikeutta oppimateriaalien muuntopalvelujen tuottamiseen. Siten näistä liiketaloudellisesti hinnoiteltavista suoritteista ei voida kyseisen säännöksen perusteella määrittää hintaa niin, että se vastaisi liiketaloudellisen hinnoittelun sijaan suoritteen omakustannusarvoa. Asetusehdotuksen 2 §:n mukaan opintomateriaalien muuntopalvelut ovat liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita ja niistä tulee periä maksu liiketaloudellisen hinnoittelun perusteella. Asetusluonnoksen perustelumuistiota tulee tältä osin muuttaa.

Asetusehdotuksen jatkovalmistelussa on lisäksi tarpeen arvioida, täyttyvätkö opintomateriaalien muuntopalveluiden osalta kilpailulain (948/2011) 30 d §:ssä säädetyt vaatimukset. Siinä tapauksessa, että vaatimukset täyttyvät, tulee kirjanpidon eriyttämisestä huolehtia asianmukaisesti.

Voimassa olosta

Asetusehdotus ehdotetaan olemaan voimassa toistaiseksi, koska asetus ei koskisi määräajoin tarkasteltavia kiinteitä maksuja.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan asetusehdotus tulee säätää määräajaiseksi, enintään kolmen vuoden määräajaksi. Tänä aikana opetus- ja kulttuuriministeriön tulee seurata Saavutettavuuskirjasto Celian toimintaa etenkin liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden osalta.

Yksittäisiä huomioita

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan voidaan pitää perusteltuna, että oppimateriaalien muuntopalvelut eriytetään selkeyden vuoksi omaksi 4 kohdakseen asetusehdotuksen 2 §:ssä. Jatkovalmistelussa on lisäksi tarkoituksenmukaista arvioida, voisiko pykälän otsikko olla ”liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet”, koska liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet ovat aina maksullisia.

Asetusluonnoksen jatkovalmistelussa voisi edelleen olla tarkoituksenmukaista arvioida asetusehdotuksen 1 §:n tarpeellisuutta. Maksuttomista suoritteista säädetään jo Saavutettavuuskirjasto Celiasta annetussa laissa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan maksuttomista julkisoikeudellisista

suoritteista on tarkoituksenmukaista säätää etenkin silloin, kun on tarpeen selostaa ja selkeyttää maksullisen ja maksuttoman julkisoikeudellisen suoritteen rajanvetoa.

Lopuksi

Edellä selostettujen huomioiden täytyessä valtiovarainministeriö voi puoltaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetusehdotusta.

Asetusehdotus ei asian käsittelystä valtion raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen kohdan 2.2.8. mukaan tarvitse ennen päätöksen tekemistä käsittelyä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

Nyt lausunnolla olleen asetuksen antamisen jälkeen se pyydetään toimittamaan tiedoksi valtiovarainministeriön budjettiosastolle.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Budjettineuvos

Merja Salmi

Jakelu

OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö
OKM KUPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Elina Anttila

VN/11583/2022-VM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: